

JESAJA

Knecht van de HEERE

Israël faalt als Gods dienaar, waarna de Messias die taak overneemt en verlossing brengt aan Israël en de heidenen.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/jesaja/knecht-van-de-heere

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	De identiteit van de Knecht van de HEERE	3 min	4
2	Israël als voorafbeelding van Christus	2 min	5
3	Het eerste Dienarenlied in Jesaja 42	3 min	6
4	Het tweede en derde Dienarenlied	4 min	8
5	De lijdende Knecht in Jesaja 53	4 min	10
6	Jesaja 61 als mogelijk vijfde lied	2 min	13
7	Israël als Gods uitverkoren knecht	4 min	14
8	De knecht wordt uit Babel bevrijd	2 min	16
9	Israël als getuige van de enige God	2 min	17
10	De blinde knecht faalt als getuige	2 min	18
11	Van Israël naar een persoonlijke Knecht	3 min	20
12	Kan Israël de volken tot zegen zijn?	4 min	22
13	Christus als historische vervulling	2 min	23
14	De Messias neemt Israëls taak over	3 min	24

15	De Knecht wordt door Israël verworpen	4 min	26
16	Het verzoenende lijden van de Knecht	3 min	28
17	Verzoening voor Israël en de volken	3 min	30
18	Geestelijke vrijheid onder de Messias	2 min	31
19	Geestelijke vrijheid verandert de wereld	2 min	33
20	De Messias vestigt wereldwijd recht	3 min	34
21	De geleidelijke groei van het Koninkrijk	2 min	35
22	Het Koninkrijk in historisch perspectief	2 min	36
23	De Knecht raakt niet ontmoedigd	2 min	38
	Om verder te lezen		39

1

De identiteit van de Knecht van de HEERE

We gaan kijken naar een heel belangrijk kenmerk van Jesaja waarover oudtestamentische geleerden uitvoerig hebben gediscussieerd, zonder dat ze volledige overeenstemming hebben bereikt. Dat komt doordat de gegevens enigszins verwarrend zijn. Het gaat om het onderwerp van de Dienaar van Jahweh, of, zoals het in je Engelse Bijbel staat, de Dienaar van de HEERE. In de Engelse vertaling wordt LORD helemaal in hoofdletters geschreven. Dat geeft aan dat in de grondtekst de naam Jahweh staat.

De term ‘dienaar van God’ is in de rest van de Schrift niet ongebruikelijk. Zelfs ‘dienaar van Jahweh God’ is niet zo ongebruikelijk. Maar Jesajageleerden, dat wil zeggen mensen die het boek grondig hebben bestudeerd, hebben vastgesteld dat bepaalde passages in Jesaja spreken over een heel bepaalde Dienaar van Jahweh. In het Oude Testament werd iedere profeet een dienaar van God genoemd, en zelfs in het Nieuwe Testament worden christenen dienaren van God genoemd. Maar deze bijzondere, bijna technische term, ‘de Dienaar van Jahweh’, komt in bepaalde gedeelten van Jesaja voor.

Hij is niet beperkt tot vier passages, maar komt wel voor in vier passages die gewoonlijk de Dienarenliederen worden genoemd: de vier Dienarenliederen van Jesaja. Misschien is er nog een vijfde. Niet alle geleerden zijn het erover eens of er wel of geen vijfde is. Maar in wezen bestaat er algemene overeenstemming dat Jesaja vier passages bevat die de Dienarenliederen worden genoemd. Over de identiteit van de Dienaar bestaat de meeste discussie.

In sommige liederen verwijst de Dienaar duidelijk naar Israël. Israël is de Dienaar van Jahweh. In sommige liederen is de Dienaar, tenminste volgens het christelijke geloof, de Messias, en er is een onderscheid te vinden. Moderne Joodse geleerden passen gewoonlijk alle Dienarenliederen op Israël toe. Een van de beroemdste Dienarenliederen, en het populairste en bekendste onder christenen, is Jesaja 53. Wij herkennen dat als een zeer specifieke beschrijving van de verwerping en het lijden van de Messias. Maar omdat er niet wordt gezegd dat Hij de Messias is, maar dat Hij de

Dienaar van Jahweh is, en omdat er passages zijn die de Dienaar van Jahweh vereenzelvigen met Israël, luidt de gangbare Joodse uitleg, in ieder geval sinds de tijd van Christus, dat Jesaja 53 niet over de Messias gaat, maar over Israël als persoon voorgesteld. Het lijden van de Dienaar is dan het lijden van Israël voor de verlossing van de wereld, in plaats van het lijden van de Messias voor de verlossing van de wereld.

En dus bestaat hierover verschil van mening. Veel niet-Joodse geleerden hebben gemeend dat dit argument enige geldigheid heeft. Je kunt zeker begrijpen waarom dat zo zou zijn wanneer we deze passages beginnen te bekijken, want er zijn passages waarin uitdrukkelijk wordt gezegd dat de Dienaar van Jahweh Israël is. Maar volgens de christelijke opvatting is het weliswaar waar dat de Dienaar van Jahweh in sommige van deze passages Israël is, maar is Israël een type van Christus.

2

Israël als voorafbeelding van Christus

Tijdens onze bestudering van Jesaja hebben we in het Oude Testament veel dingen gezien die typen zijn van zaken in het Nieuwe Testament. We hebben vooral de nadruk gelegd op het exodusmotief en op de terugkeer van de ballingen uit Babylon als typen van het behoud dat Christus brengt. Bij de exodus zou Mozes een type zijn van Christus, Die bevrijding tot stand brengt. Bij de terugkeer van de ballingen is Kores, die de bevrijding tot stand brengt, een type van Christus. We zullen hem in enkele latere lezingen over Jesaja tegenkomen. Kores zal daarin een prominente plaats innemen.

Maar het lijkt er ook op dat de eerste christenen geloofden, en ik zou zeggen terecht, dat Israël zelf een type van Christus is. Christus is het nieuwe Israël. Israël was in het Oude Testament het uitverkoren volk. Als je tot het uitverkoren volk wilde behoren, moest je in Israël zijn. Maar Christus is in het Nieuwe Testament de Uitverkorene. Als je tot het uitverkoren volk wilt behoren, moet je in Christus zijn. In Christus zijn is de nieuwe vorm van in Israël zijn. Israël moet dus worden opgevat als een type van Christus.

We hebben bijvoorbeeld gezien dat er passages zijn die op één niveau over ballingen lijken te gaan die uit Babylon naar Juda terugkeren, terwijl het Nieuwe Testament ze vervolgens overneemt en gebruikt als verwijzingen naar ons behoud door Christus. De

passage lijkt beide gedachten tegelijk te bevatten. Deze Dienarenliederen lijken daar soms een beetje op.

3

Het eerste Dienarenlied in Jesaja 42

Ik wil graag naar die Dienarenliederen kijken. Deze specifieke Dienaar is een heel kenmerkend beeld uit Jesaja. Ik wil deze Dienarenliederen allereerst voorlezen. Over het algemeen zijn ze niet zo lang. De meeste bestaan maar uit een paar verzen.

Geleerden zijn het er niet over eens hoe lang ze zijn. Sommigen beschouwen een passage van vier verzen als het Dienarenlied, maar anderen zeggen: ‘Nee, het loopt nog drie verzen verder. Dat hoort nog steeds bij het lied.’ Omdat het hele profetische gedeelte van Jesaja over het algemeen poëtisch is, is het moeilijk om het ene deel ervan een lied te noemen en het andere niet, want het is allemaal een gedicht. De hele profetie is poëzie. Geleerden hebben er dus geen moeite mee om vast te stellen waar een Dienarenlied begint, maar soms vinden ze het niet gemakkelijk om precies te bepalen waar het eindigt. In mijn indeling heb ik over het algemeen voor de langere opvatting gekozen. Dat wil zeggen: als het de vraag is of het lied bij een bepaald vers eindigt of bij een later vers, neem ik in mijn bespreking vrijwel steeds het hele langere gedeelte, met inbegrip van de extra verzen waarvan sommige mensen geloven dat ze erbij horen. In hoofdstuk 42 vinden we het eerste Dienarenlied. Laat ik deze liederen voorlezen, en dan zullen we ze analyseren.

Hoofdstuk 42, vers 1 tot en met 8:

Zie, Mijn Knecht, Die Ik ondersteun, Mijn Uitverkorene, in Wie Mijn ziel een welbehagen heeft; Ik heb Mijn Geest op Hem gelegd. Hij zal tot de heidenvolken het recht doen uitgaan. Hij zal niet schreeuwen, Hij zal Zijn stem niet verheffen, Hij zal Zijn stem op straat niet laten horen. Het geknakte riet zal Hij niet verbreken, de uitdovende vlaspit zal Hij niet uitblussen; naar waarheid zal Hij het recht doen uitgaan. Hij zal niet uitdoven, Hij zal niet geknakt worden, totdat Hij het recht op aarde zal hebben gevestigd. De kustlanden zullen uitzien naar Zijn onderricht. Zo zegt God, de HEERE, Die de hemel heeft geschapen en hem heeft uitgespannen, Die de aarde heeft uitgespreid en wat daarop uitspruit, Die de adem geeft aan het volk dat daarop is, en de geest aan hen die daarop wandelen: Ik, de HEERE, heb U geroepen in gerechtigheid, Ik zal U bij Uw hand grijpen, Ik zal U beschermen en Ik zal U stellen tot een verbond voor het volk, tot een licht voor de heidenvolken, om blinde ogen te openen, om gevangenen uit de kerker te leiden, uit de gevangenis wie in duisternis zitten. Ik ben de HEERE — dat is Mijn Naam; Mijn eer zal Ik aan geen ander geven, evenmin Mijn lof aan de afgodsbeelden.

JESAJA 42:1-7

Ik heb één vers verder gelezen dan ik van plan was. Maar je kunt zien dat deze persoon, op wie de aandacht gericht is, de dienaar van Jahweh wordt genoemd. Als christen die het Nieuwe Testament heeft gelezen, zul je zien dat een aantal van deze verzen in het Nieuwe Testament wordt aangehaald en op Christus wordt toegepast. Er bestaat dus geen onduidelijkheid over wat de christelijke interpretatie is: dit is een profetie over de Messias. We zullen de bijzonderheden ervan later afzonderlijk bekijken, maar laten we kijken naar het volgende Lied van de Dienaar, hoofdstuk 49, vers 1 tot en met 9.

4

Het tweede en derde Dienarenlied

Luister naar Mij, kustlanden, sla er acht op, volken van ver! De HEERE heeft Mij geroepen van de moeder schoot af, van de baarmoeder af heeft Hij Mijn Naam genoemd. Hij heeft Mijn mond gemaakt als een scherp zwaard, in de schaduw van Zijn hand heeft Hij Mij verborgen. Hij heeft Mij gemaakt tot een puntige pijl, Hij heeft Mij in Zijn pijlkoker gestoken. Hij heeft tegen Mij gezegd: U bent Mijn Knecht, Israël, in Wie Ik Mij zal verheerlijken. Ik, Ik zei: Voor niets heb Ik Mij vermoeid, nutteloos en tevergeefs heb Ik Mijn kracht verbruikt. Voorwaar, Mijn recht is bij de HEERE, en Mijn arbeidsloon is bij Mijn God. En nu zegt de HEERE, Die Zich Mij vanaf de moeder schoot tot Knecht heeft geformeerd om Jakob tot Hem terug te brengen — maar Israël zal zich niet laten verzamelen. Niettemin zal Ik verheerlijkt worden in de ogen van de HEERE, en Mijn God zal Mijn kracht zijn. Hij zei: Het is te gering dat U voor Mij een Knecht zou zijn om op te richten de stammen van Jakob en om hen die van Israël gespaard werden, terug te brengen. Ik heb U ook gegeven tot een Licht voor de heidenvolken, om Mijn heil te zijn tot aan het einde der aarde. Zo zegt de HEERE, de Verlosser van Israël, zijn Heilige, tegen de verachte Ziel, tegen Hem van Wie het volk een afschuw heeft, tegen de Knecht van heersers: Koningen zullen het zien en opstaan, vorsten — zij zullen zich voor U neerbuigen, omwille van de HEERE, Die getrouw is, de Heilige van Israël, Die U verkozen heeft. Zo zegt de HEERE: In de tijd van het welbehagen heb Ik U verhoord, en op de dag van het heil heb Ik U geholpen. Ik zal U beschermen en U geven tot een Verbond voor het volk, om de aarde weer op te richten, om de

verwoeste erfelijke bezittingen te ontvangen, om te zeggen tegen de gevangenen: Ga uit!, tegen hen die in duisternis verkeren: Kom tevoorschijn! Op de wegen zullen zij weiden, op alle kale hoogten zullen hun weidegronden zijn.

JESAJA 49:1-9

Dit lied duidt de dienaar in vers 3 trouwens specifiek aan als Israël. Maar vers 5 zegt ook dat de dienaar is uitgekozen om Jakob en Israël bij God terug te brengen. Hoe kon Israël de dienaar zijn die Israël bij God terugbracht? Dat is een van de dingen die deze Liederen van de Denaar raadselachtig maken.

Hoofdstuk 50, vers 4 tot en met 9, is het derde lied. Jesaja 50, vers 4:

De Heere HEERE gaf Mij een tong van een die onderwijs ontving, zodat Ik weet met de vermoeide een woord op de juiste tijd te spreken. Hij wekt Mij elke morgen, Hij wekt Mij het oor, zodat Ik hoor als zij die onderwijs ontvangen. De Heere HEERE heeft Mij het oor geopend, en Zelf ben Ik niet ongehoorzaam, Ik wijk niet terug. Ik geef Mijn rug aan hen die Mij slaan, Mijn wangen aan hen die Mij de baard uitplukken. Mijn gezicht verberg Ik niet voor smaad en speeksel. Want de Heere HEERE helpt Mij. Daarom word Ik niet te schande. Daarom heb Ik Mijn gezicht gemaakt als hard gesteente, want Ik weet dat Ik niet beschaamd zal worden. Hij is nabij Die Mij rechtvaardigt. Wie zal met Mij een rechtszaak voeren? Laten wij samen opstaan! Wie heeft een rechtszaak tegen Mij? Laat hij tot Mij naderen! Zie, de Heere HEERE helpt Mij. Wie is het die Mij schuldig verklaart? Zie, zij allen zullen als een kleed verslijten, de mot zal hen opeten.

JESAJA 50:4-9

Geleerden zijn over het algemeen van mening dat dit dezelfde persoon is die in hoofdstuk 49 spreekt. Zo lijkt het inderdaad, en ik zal het met hen eens moeten zijn.

5

De lijdende Knecht in Jesaja 53

Ons vierde Lied van de Dienaar staat in hoofdstuk 52, vanaf vers 13, en loopt door tot het einde van hoofdstuk 53. Dit is natuurlijk het bekendste van de Liederen van de Dienaar, tenminste onder christenen. We kennen Jesaja 53 allemaal, maar we moeten begrijpen dat Jesaja 53 eigenlijk drie verzen eerder begint. De hoofdstukindeling is hier niet zo gelukkig als we zouden wensen. Jesaja 53 zou eigenlijk moeten beginnen bij wat nu hoofdstuk 52, vers 13 is. Dit Lied van de Dienaar bestaat uit vijf strofen, en elke strofe zegt iets enigszins anders over de Dienaar.

In vers 13 van hoofdstuk 52 staat:

Zie, Mijn Knecht zal verstandig handelen, Hij zal verhoogd worden en verheven, ja, zeer hoog verheven worden. Zoals velen zich over U ontzet hebben — zo geschonden was Zijn gezicht, meer dan van iemand anders, en Zijn gestalte, meer dan van andere mensenkinderen — zó zal Hij vele heidenvolken besprenkelen, koningen zullen vanwege Hem sprakeloos staan. Want zij aan wie het niet verteld was, zullen het zien, en zij die het niet gehoord hebben, zullen het begrijpen.

JESAJA 52:13-15

Wie heeft onze prediking geloofd, en aan wie is de arm van de HEERE geopenbaard?

JESAJA 53:1

De arm van Jahweh, natuurlijk.

Want Hij is als een loot opgeschoten voor Zijn aangezicht, als een wortel uit dorre aarde. Gestalte of glorie had Hij niet; als wij Hem aanzagen, was er geen gedaante dat wij Hem begeerd zouden hebben. Hij was veracht, de onwaardigste onder de mensen, een Man van smarten, bekend met ziekte, en als iemand voor wie men het gezicht verbergt; Hij was veracht en wij hebben Hem niet geacht.

JESAJA 53:2-3

Voorwaar, onze ziekten heeft Hij op Zich genomen, onze smarten heeft Hij gedragen. Wij hielden Hem echter voor een geplaagde, door God geslagen en verdrukt. Maar Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden verbrijzeld. De straf die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is er voor ons genezing gekomen. Wij dwaalden allen als schapen, wij keerden ons ieder naar zijn eigen weg. Maar de HEERE heeft de ongerechtigheid van ons allen op Hem doen neerkomen.

JESAJA 53:4-6

Toen betaling geëist werd, werd Híj verdrukt, maar Hij deed Zijn mond niet open. Als een lam werd Hij ter slachting geleid; als een schaap dat stom is voor zijn scheerders, zo deed Hij Zijn mond niet open. Hij is uit de angst en uit het gericht weggenomen, en wie zal Zijn leeftijd uitspreken? Want Hij is afgesneden uit het land van de levenden. Om de overtreding van mijn volk is de plaag op Hem geweest. Men heeft Zijn graf bij de goddelozen gesteld, en Hij is bij de rijke in Zijn dood geweest, omdat Hij geen onrecht gedaan heeft en geen bedrog in Zijn mond geweest is.

JESAJA 53:7-9

Maar het behaagde de HEERE Hem te verbrijzelen, Hij heeft Hem ziek gemaakt. Als Zijn ziel Zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zal Hij nageslacht zien, Hij zal de dagen verlengen; het welbehagen van de HEERE zal door Zijn hand voorspoedig zijn. Om de moeitevolle inspanning van Zijn ziel zal Hij het zien, Hij zal verzadigd worden. Door de kennis van Hem zal de Rechtvaardige, Mijn Knecht, velen rechtvaardig maken, want Hij zal hun ongerechtigheden dragen. Daarom zal Ik Hem veel toedelen, en machtigen zal Hij verdelen als buit, omdat Hij Zijn ziel heeft uitgestort in de dood, onder de overtreders is geteld, omdat Hij de zonden van velen gedragen heeft en voor de overtreders gebeden heeft.

JESAJA 53:10-12

6

Jesaja 61 als mogelijk vijfde lied

Sommigen geloven dat er een vijfde Lied van de Knecht is. Het lijkt duidelijk dat deze andere passage Messiaans is. Die staat in hoofdstuk 61. Net als het lied in hoofdstuk 50 noemt deze passage de Knecht niet echt als Knecht, maar ze lijkt wel over dezelfde persoon te spreken. Deze passage wordt doorgaans niet opgenomen in de lijst van Liederen van de Knecht, maar sommigen vinden dat dit wel zou moeten, en daar zijn goede gronden voor.

Hoofdstuk 61, vers 1 tot en met 3:

De Geest van de Heere HEERE is op Mij, omdat de HEERE Mij gezalfd heeft om een blijde boodschap te brengen aan de zachtmoedigen. Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart, om voor de gevangenen vrijlating uit te roepen en voor wie gebonden zaten, opening van de gevangenis; om uit te roepen het jaar van het welbehagen van de HEERE en de dag van de wraak van onze God; om alle treurenden te troosten; om aangaande de treurenden van Sion te beschikken dat hun gegeven zal worden sieraad in plaats van as, vreugdeolie in plaats van rouw, een lofgewaad in plaats van een benauwde geest, opdat zij genoemd worden eiken van de gerechtigheid, een planting door de HEERE, om Hem te verheerlijken.

JESAJA 61:1-3

Het is duidelijk dat de inhoud hiervan heel, heel dicht bij de inhoud ligt van het lied in hoofdstuk 49. Daar wordt gesproken over de Geest Die op Hem wordt gelegd en over Hem Die vrijlating verkondigt aan de gevangenen. Hoofdstuk 49 is duidelijk een Lied van de Knecht. Omdat diezelfde kenmerken worden genoemd in hoofdstuk 61, vers 1 tot en met 3, lijkt het erop dat hier dezelfde persoon wordt bedoeld. Het lijkt dus gerechtvaardigd, minstens even gerechtvaardigd, om dit vijfde lied erbij te rekenen als

het derde lied uit hoofdstuk 50. In geen van beide wordt het woord ‘knecht’ gebruikt, maar beide lijken dezelfde persoon te beschrijven die elders wordt beschreven als de Knecht van Jahweh.

7

Israël als Gods uitverkoren knecht

Zo wordt deze Knecht aan ons voorgesteld. Natuurlijk zullen we op enig moment nog veel te zeggen hebben over de bijzonderheden in deze liederen. Maar eerst moeten we proberen de gedachtegang te volgen en te begrijpen wat met deze Knecht wordt bedoeld. We ontdekken allereerst dat Israël wordt gezien als een uitverkoren knecht van God. Dat vinden we in Jesaja buiten de Lieder van de Knecht. Dat wil zeggen dat de knecht, naast de passages die we hebben gelezen, ook elders in afzonderlijke verzen wordt genoemd.

In hoofdstuk 44 bijvoorbeeld, vers 1 en 2, lezen we:

Maar nu, luister, Jakob, Mijn dienaar, Israël, die Ik verkozen heb! Zo zegt de HEERE, uw Maker en uw Formeerder van de moeder schoot af, Die u helpt: Wees niet bevreesd, Mijn dienaar Jakob, Jesurun, die Ik verkozen heb.

JESAJA 44:1-2

Jesurun is een dichterlijke bijnaam voor Israël. Die werd voor het eerst gebruikt in Deuteronomium. Jesurun betekent ‘Mijn kleine rechtvaardige’. Ik weet niet zeker waarom die bijnaam werd gegeven, maar het punt is dat het een bijnaam voor Israël is.

We zien heel duidelijk dat er staat dat Israël Gods dienaar is en dat God Israël heeft uitgekozen. Daar bestaat geen twijfel over. We erkennen dat het volk Israël in het Oude Testament het uitverkoren volk was. Het was uitgekozen om God te vertegenwoordigen en om Gods bedoelingen in de wereld verder ten uitvoer te brengen. Dit staat in de context van dat gedeelte van Jesaja waarin het gaat over de Babylonische ballingschap en over God Die Israël redt. God heeft Israël uitgekozen om Zichzelf door hen bekend te maken, vooral door hen te bevrijden.

Later in ditzelfde hoofdstuk, in vers 21, zegt Hij:

Denk aan deze dingen, Jakob, Israël, want u bent Mijn dienaar. Ik heb u geformeerd, u bent Mijn dienaar, Israël, u zult door Mij niet vergeten worden. Ik delg uw overtredingen uit als een nevel, en uw zonden als een wolk. Keer tot Mij terug, want Ik heb u verlost. Zing vrolijk, hemel, want de HEERE heeft het gedaan! Juich, diepten van de aarde! Breek uit, bergen, in gejuich, bossen en elke boom daarin! Want de HEERE heeft Jakob verlost en Zich verheerlijkt in Israël.

JESAJA 44:21-23

Dit verwijst ongetwijfeld naar de bevrijding van Juda uit Babylon, tenminste in de eerste betekenislaag. Uit wat we tijdens onze studie van Jesaja al hebben gezien, lijkt het erop dat hier waarschijnlijk minstens een tweede betekenislaag is: ook het geestelijke Israël wordt verlost. Maar hier spreekt Hij nog steeds over Jakob en Israël, die verlost en gered worden. Dat God hun zonden heeft uitgewist, lijkt eigenlijk het volgende te suggereren:

De reden dat Ik jullie naar Babylon heb gestuurd, is jullie afgoderij en jullie zonden. Ik kon het niet langer verdragen. De smet van jullie zonden was voor Mij zo weerzinwekkend dat Ik niets anders kon doen dan jullie in ballingschap sturen. Maar nu heb Ik dat achter Me gelaten. Jullie zijn gezuiverd door die zeventig jaar van oordeel. Jullie zonden zijn niet langer een probleem. Ik ben klaar om jullie te redden en te verlossen en opnieuw met jullie te beginnen.

Dat is de context van deze uitspraken, maar je kunt daarin zien dat de dienaar het volk Israël is.

8

De knecht wordt uit Babel bevrijd

Ook in hoofdstuk 41 staan passages waarin de dienaar als Israël wordt aangeduid. Deze passages behoren niet tot de Liederen van de Denaar. In hoofdstuk 41, vers 8 en 9, staat:

Maar u, Israël, Mijn dienaar, u, Jakob, die Ik heb verkozen, het nageslacht van Abraham, die Mij liefhad, u, die Ik gegrepen heb van de einden der aarde, geroepen uit haar uithoeken, en tegen wie Ik zei: U bent Mijn dienaar, Ik heb u verkozen, Ik heb u niet verworpen.

JESAJA 41:8-9

Wanneer Hij zegt:

Bij de woorden „Ik heb jullie geroepen uit de verste streken en jullie meegenomen van de uiteinden van de aarde” lijkt de eerste betekenislaag opnieuw te zijn dat Hij hen heeft geroepen uit de verre streken waarheen ze tijdens de Babylonische ballingschap waren verdreven. Hij brengt het overblijfsel terug naar Jeruzalem. Maar zoals we hebben gezien, wordt dit hele begrip van het terugbrengen van het overblijfsel ook in het Nieuwe Testament overgenomen. Daar wordt ervan uitgegaan dat het verwijst naar wat er nu gebeurt wanneer Christus mensen redt. Je hebt dus beide betekenissen. Maar hoewel er beide betekenissen zijn, kunnen we de eerste betekenis niet uitsluiten: dat dit in de eerste plaats het volk Israël is dat op deze manier wordt beschreven.

Ook in hoofdstuk 48, vers 20, is het ondubbelzinnig:

Ga weg uit Babel, vlucht weg van de Chaldeeën, verkondig met luide vreugdezang, laat dit horen, draag het uit tot aan het einde der aarde, zeg: De HEERE heeft Zijn knecht Jakob verlost.

JESAJA 48:20

De dienaar van Jahweh is dus Jakob, Israël. In dit geval is het heel specifiek. Hij heeft het over hun verlossing uit Babylon en zegt tegen hen:

Verlaat Babylon. Ga naar huis. Ga vanuit het land van de Chaldeeën terug naar Israël.

De vroegste en meest voorkomende verwijzing is dat de dienaar van Jahweh Israël is. In de meeste gevallen staat dit in de specifieke context waarin God hen uit Babylon redt.

9

Israël als getuige van de enige God

In hoofdstuk 43, vers 10 en 11, zien we het opnieuw. Dit behoort niet tot de Liederen van de Denaar, maar Israël wordt er wel als de dienaar aangeduid. Het geeft aan dat minstens een van de redenen waarom God hen uit Babylon redt, is dat Hij wil dat dit een getuigenis is, kennelijk voor anderen, voor de volken. Het getuigt van de trouw van Jahweh en van het feit dat Hij God is: dat Hij Babylon heeft overwonnen en Zijn volk heeft vrijgelaten, en dat Hij daarom boven de goden van Babylon staat.

In Jesaja 43, vers 10 en 11, zegt Hij:

U bent Mijn getuigen, spreekt de HEERE, en Mijn dienaar die Ik verkozen heb, opdat u het weet en Mij gelooft, en begrijpt dat Ik Dezelfde ben: vóór Mij is er geen God geformeerd en na Mij zal er geen zijn.

JESAJA 43:10

De Jehova's getuigen zouden het vertalen als:

Jullie zijn Mijn getuigen, zegt Jehovah, wat een even goede vertaling is, al is het misschien een minder goede vocalisatie van het tetragrammaton. Dit is in feite het vers waaraan de Jehova's getuigen de regel ontleen die op de omslag van het tijdschrift De Wachtoren staat. De rest van het vers helpt hen echter niet erg. Er staat:

Jullie zijn Mijn getuigen, zegt Jahweh, en Mijn dienaar die Ik heb uitgekozen, zodat jullie Mij leren kennen en geloven en begrijpen dat Ik het ben. Vóór Mij is er geen god gevormd en na Mij zal er ook geen zijn.

Ik zeg dat dit de Jehova's getuigen niet erg helpt, omdat zij geloven dat Jezus een andere god is die na Jahweh werd gevormd. En God zegt:

Vóór Mij is er geen god gevormd en na Mij zal er ook geen worden gevormd.

Er is maar één God, niet twee. Jezus is niet een god die losstaat van Jahweh.

Ik, Ik ben de HEERE, buiten Mij is er geen Heiland.

JESAJA 43:11

10

De blinde knecht faalt als getuige

Hiervan is Israël geroepen te getuigen. Het is uitgekozen om Gods dienaar en Gods getuige te zijn, om ervan te getuigen dat Hij de Zaligmaker is en dat Hij de enige God is. Hun bevrijding uit Babylon was blijkbaar bedoeld als een aanschouwelijke demonstratie van dat feit. Er is echter ook dit element in het boek Jesaja: Israël, dat was uitgekozen om Gods dienaar en Gods getuige te zijn, laat het afweten en faalt in die taak.

In hoofdstuk 42, vers 18 tot en met 20, staat:

Doven, hoor! Blinden, kijk en zie! Wie is er zo blind als Mijn dienaar, doof zoals Mijn bode die Ik zend? Wie is blind zoals de volmaakte, blind zoals de knecht van de HEERE? U ziet wel veel dingen, maar u let er niet op. Hij doet zijn oren wel open, toch luistert hij niet.

JESAJA 42:18-20

De dienaar hier is blijkbaar nog steeds Israël.

Het klinkt als Sherlock Holmes: je ziet wel, maar je neemt niet waar.

Wat hier kennelijk wordt gezegd, is dat God Zijn dienaar heeft uitgekozen om een getuige te zijn, maar het is een blinde getuige. Je kunt niet van iets getuigen als je het niet hebt gezien. Maar de getuigen die Hij heeft geroepen, zijn zelf blind en doof, en

reageren niet. Israël is tot een taak geroepen, maar zij hebben zichzelf daarvoor ongeschikt gemaakt door hun ogen te sluiten en hun oren dicht te stoppen.

Jezus verwijst hier natuurlijk naar door Jesaja 6 te citeren. Jesaja 6 noemt de dienaar van Jahweh niet, maar zegt wel:

Zij hebben hun oren toegestopt en hun ogen gesloten, opdat zij niet zouden zien en horen en zich bekeren, en Ik hen zou genezen.

JESAJA 6:10

Deze uitspraak in Jesaja 6 wordt talloze keren in het Nieuwe Testament aangehaald, in de Evangeliën en in het boek Handelingen, en wordt op Israël toegepast.

Israël is dus de blinde dienaar, niet bepaald een erg goede getuige. Je roept een getuige op voor de rechtbank. 'Wat heb je gezien?' 'Ik weet het niet. Ik ben blind.' 'Hoe kun je dan getuigen?' 'Ik denk dat ik dat niet kan. Ik heb niets gezien. Ik ben blind.' Als je blind en doof bent, heb je niets gehoord en niets gezien. Je kunt geen getuige zijn. En zo faalt Israël in de rol waartoe God hen heeft geroepen.

11

Van Israël naar een persoonlijke Knecht

In hoofdstuk 49, het tweede lied over de dienaar dat we hebben gelezen, kunnen we zien dat er een overgang plaatsvindt. Eerst is Israël de dienaar, en daarna is iemand anders de dienaar, die tot taak heeft Israël te herstellen of terug te roepen. We zagen in vers 3 van Jesaja 49:

Hij heeft tegen Mij gezegd: U bent Mijn Knecht, Israël, in Wie Ik Mij zal verheerlijken.

JESAJA 49:3

Maar dan zegt Israël blijkbaar, terwijl het spreekt:

Ik, Ik zei: Voor niets heb Ik Mij vermoeid, nutteloos en tevergeefs heb Ik Mijn kracht verbruikt. Voorwaar, Mijn recht is bij de HEERE, en Mijn arbeidsloon is bij Mijn God.

JESAJA 49:4

Dit kan betekenen dat Israëls dienstbaarheid vruchteloos is geweest. Israël moet dan verwachten dat God ingrijpt en doet wat het volk zelf niet kan. Je zou deze dienaar echter ook kunnen zien als Jezus aan het einde van Zijn leven, Die zegt: 'Ik sterf. Ik heb niet veel bereikt.' Op een bepaald moment had Jezus duizenden mensen die Hem volgden. Maar toen Hij stierf, had Hij elf mensen die Hem trouw waren en zich verborgen hielden. Het was een enorme beweging geweest die de machthebbers van die tijd werkelijk bedreigde, maar vervolgens was ze gereduceerd tot een haveloos groepje van elf bange mannen. Dat was wat Jezus achterliet toen Hij stierf.

Toen Hij weer opstond, veranderde dat natuurlijk. Er waren er meer. Maar je zou kunnen zeggen dat de dienaar aan het einde van Zijn leven naar Zijn werken kijkt, wanneer Hij gearresteerd is en gekruisigd zal worden, en zegt: 'Wat heb Ik hier bereikt? Maar Ik vertrouw voor de uitkomst gewoon op God. Mijn beloning is bij God.' Dit zou betekenen dat Christus zelfs aan het einde van Zijn leven reden had om erop te vertrouwen dat God voor een betekenisvolle uitkomst zou zorgen, hoewel Hij op de dag dat Hij werd gekruisigd nog niets zichtbaars had bereikt. En die was er zeker, zoals we weten, na de opstanding.

Maar dit lijkt erop te wijzen dat het Israël is, de dienaar, die faalt en tevergeefs heeft gewerkt. Dan spreekt God blijkbaar tot Zijn dienaar, die veranderd lijkt te zijn in een individu in plaats van het volk. Hij zegt in vers 5:

En nu zegt de HEERE, Die Zich Mij vanaf de moeder schoot tot Knecht heeft geformeerd om Jakob tot Hem terug te brengen — maar Israël zal zich niet laten verzamelen. Niettemin zal Ik verheerlijkt worden in de ogen van de HEERE, en Mijn God zal Mijn kracht zijn.

JESAJA 49:5

Jakob is Israël.

Hij spreekt over Jakob en Israël als iemand anders dan zichzelf, en hij is de dienaar die spreekt. Hij zegt:

Want ik zal aanzien hebben in de ogen van Jahweh en mijn God zal mijn kracht zijn.

In vers 6 zegt Hij inderdaad:

Hij zei: Het is te gering dat U voor Mij een Knecht zou zijn om op te richten de stammen van Jakob en om hen die van Israël gespaard werden, terug te brengen. Ik heb U ook gegeven tot een Licht voor de heidenvolken, om Mijn heil te zijn tot aan het einde der aarde.

JESAJA 49:6

12

Kan Israël de volken tot zegen zijn?

Dit is volkomen logisch als de knecht die wordt aangesproken de Messias is. Hij komt om het overblijfsel van Israël te redden, om hen te behouden, en ook om behoud te brengen tot aan de einden van de aarde. Je zou moeten zeggen dat als de Joden geloven dat dit naar Israël verwijst, en dat Israël als geheel behoud zal brengen tot aan de einden van de aarde, ze nog niet erg ver zijn gekomen. Want sinds de tijd van Christus zijn er tweeduizend jaar verstreken. Sinds de tijd van Jesaja zijn er tweeduizend zeventienhonderd jaar verstreken, en Israël is nog altijd een klein volk dat grotendeels op zichzelf blijft en zijn wetten onderhoudt, voor zover sommigen van hen dat doen. Maar ze hebben vrijwel niets gedaan om de heidenen behoud te brengen. Ze lijken zelfs niet in die richting te bewegen. Het lijkt er niet op dat Israël als volk ook maar de eerste stappen heeft gezet om iets te doen wat de relatie van de heidenen met God zou verbeteren.

In de moderne kerk heerst een zeer sterk pro-Israëliisch sentiment. Mensen die meer betekenis aan Israël proberen toe te kennen dan de Bijbel in het Nieuwe Testament doet, wijzen er vaak op hoeveel invloed de Joden hebben gehad en hoe groot het

percentage Joodse Nobelprijswinnaars is. Het is een ongelooflijk hoog percentage. Als je bedenkt hoe klein de Joodse bevolking wereldwijd is in vergelijking met de rest, is het opvallend dat misschien wel tachtig procent van de Nobelprijswinnaars Joods is, of iets in die richting. Dat is niet precies het juiste cijfer, maar het ligt daar wel heel dicht bij. Het is een zeer hoog percentage. Het getuigt inderdaad van een bijdrage die de Joden aan de menselijke samenleving hebben geleverd, vermoedelijk om die op de een of andere manier te verbeteren.

Er wordt vaak op gewezen hoeveel grote wetenschappers Joods zijn geweest. Einstein schiet je natuurlijk meteen te binnen, en vele anderen. Uiteraard zijn ook veel mensen in de amusementswereld Joods. Ik weet niet zeker of dat het geestelijke welzijn van het volk of van de heidenen heeft bevorderd. Bijna iedere komiek, bijna iedere stand-upcomedian, is een Jood. Niet echt allemaal, maar de meesten van hen beslist wel. Acteurs en producenten in Hollywood worden ook meestal opgesomd in christelijke traktaten die ons vertellen welke geweldige dingen de Joden allemaal voor ons hebben gedaan. Ze noemen Barbra Streisand, Woody Allen en al die geweldige, fantastische Joden die de menselijke samenleving hebben verrijkt. Ze hebben ons aan het lachen gemaakt en we hebben van hun muziek genoten. Maar dat is niet precies hetzelfde als de heidenen oprichten en hen bij God brengen. Israël heeft in dat opzicht vrijwel niets gedaan.

Iemand zegt: „Maar de tien geboden en het jodendom hebben de waarden van de hele westerse beschaving gevormd.” Die dingen zijn in werkelijkheid niet door de Joden naar het Westen gebracht, maar door de christenen. Het is het christendom dat die waarden naar het Westen heeft gebracht. Met andere woorden, als iemand wil zeggen dat God heeft voorzien dat Israël als geheel de heidenen zou zegenen, dan kun je alleen zeggen dat zij dat in zekere zin hebben gedaan doordat zij Jezus genetisch en biologisch hebben voortgebracht. Natuurlijk probeerden ze Hem te doden. Ze hebben Hem ook gedood. Het is niet zo dat ze Hem naar ons hebben gestuurd. Het is niet zo dat ze zeiden: „Laten we de heidenen een geschenk geven. Laten we de Messias ter wereld brengen en Hem naar de heidenen sturen.” Nee, ze waren daar allemaal tegen.

13

Christus als historische vervulling

Maar als je deze passages op Jezus toepast, zijn ze historisch gezien volkomen logisch. We kunnen de Schrift niet uitsluitend aan de hand van de geschiedenis interpreteren, want in de toekomst kunnen er dingen gebeuren die nog niet zijn gebeurd. Iemand zou kunnen aanvoeren: „Je hebt nog niets gezien. Wanneer de opname plaatsvindt en Israël zich tot God keert, gaan zij de wereld evangeliseren. De honderdvierenveertigduizend Billy Grahams van Joodse afkomst zullen meer mensen bekeren dan de gemeente in tweeduizend jaar heeft bekeerd.” Hal Lindsey zegt dat.

Ik veronderstel dat je alles kunt zeggen wat je wilt, zolang je het maar naar de toekomst verschuift, vooral als je zegt dat het zal gebeuren nadat wij allemaal weg zijn. Niemand zal mij ooit kunnen aantonen dat ik ongelijk had, want jij zult er toch niet zijn wanneer het gebeurt. Het is een veilige voorspelling: Israël gaat de hele wereld, of het grootste deel ervan, bekeren nadat wij weg zijn. Zoek tijdens ons leven niet naar enige bevestiging. Het is veilig om zulke voorspellingen te doen, maar we hoeven geen voorspellingen te doen om dit op Christus toe te passen. Het is al gebeurd.

Christus is over de hele wereld gepredikt. De heidenen zijn gezegend. Heidenen uit elk volk, elke natie en elke taal zijn door de Knecht van Jahweh, de Messias, bekeerd. Ze zijn behouden. Velen zijn bevrijd van zonden en gebondenheden die hun leven verwoestten. Gezinnen zijn genezen doordat ze Christus volgden. Levens zijn gered. Samenlevingen zijn verbeterd. Vanwege christenen zijn ziekenhuizen en weeshuizen gesticht, enzovoort. De volken zijn beslist gezegend vanwege Christus en het christendom.

14

De Messias neemt Israëls taak over

Christus is de meest geloofwaardige kandidaat voor de vervulling van deze profetieën: door Hem werd het overblijfsel van Israël tot God teruggebracht, en dat gold ook voor heidenen. Dus hoewel in het eerste deel van hoofdstuk 49 heel duidelijk wordt gezegd dat Israël de knecht is, zoals ook wordt gezegd in zoveel van die andere verzen die we

hebben gezien, zien we nu een overgang. Eerst is Israël de knecht, vervolgens blijkt Israël te hebben gefaald, en wordt de Messias gezonden om Israël en de heidenen te helpen.

In wezen komt de Messias om de getuige te zijn, om het nieuwe Israël te zijn en om de rol over te nemen waartoe Israël geroepen was, omdat Israël heeft gefaald. Dat is wat we hier zien gebeuren. Zodra de knecht als de Messias wordt voorgesteld, in tegenstelling tot het volk Israël, zien we dat Hij een lijdensweg doormaakt.

En dat geldt voor veel van de passages. De commentator Rowley zegt, naar mijn mening behulpzaam, dat wanneer je bij de passages komt die over de Knecht spreken als de Messias in plaats van als het volk, dat wat begon als een personificatie een persoon wordt. Dat wil zeggen: toen de Knecht Israël was, was dat een antropomorfisme. Over een volk wordt gesproken als over één individuele man. Het is een personificatie van het volk. Maar nu wordt de Knecht niet langer gepersonifieerd, maar is Hij een persoon. Het is geen volk waarover gesproken wordt alsof het een persoon is. Nu is de Knecht daadwerkelijk een persoon, en wel een persoon die lijdt.

In hoofdstuk 50, de verzen 4 en 5, zagen we dat deze Knecht anders is dan Israël, in die zin dat deze Knecht niet opstandig is. Israël was opstandig. Maar deze Knecht zegt in hoofdstuk 50, vers 4:

De Heere HEERE gaf Mij een tong van een die onderwijs ontving, zodat Ik weet met de vermoeide een woord op de juiste tijd te spreken. Hij wekt Mij elke morgen, Hij wekt Mij het oor, zodat Ik hoor als zij die onderwijs ontvangen. De Heere HEERE heeft Mij het oor geopend, en Zelf ben Ik niet ongehoorzaam, Ik wijk niet terug.

JESAJA 50:4-5

Dit staat lijnrecht tegenover Israël. Israël deed vrijwel niets anders dan zich afkeren en in opstand komen. Maar deze Knecht doet dat niet. Anders dan Israël is deze Knecht niet opstandig.

Zo zagen we ook in hoofdstuk 53, vers 7:

Toen betaling geëist werd, werd Híj verdrukt, maar Hij deed Zijn mond niet open. Als een lam werd Hij ter slachting geleid; als een schaap dat stom is voor zijn scheerders, zo deed Hij Zijn mond niet open.

JESAJA 53:7

Hij boog Zich gewoon nederig onder de mishandeling. Hij was niet opstandig. Hij deinsde niet terug. Hij verdroeg het gewoon zwijgend. Zo wordt de Messias, de Knecht, hier beschreven.

15

De Knecht wordt door Israël verworpen

En Hij leed niet door toedoen van de heidenen. De Joden die menen dat de Knecht in heel Jesaja Israël is, zeggen over het algemeen dat het lijden van Israël verlossend voor de wereld moet zijn. Want de Knecht is Israël, en de lijdende Knecht stelt Israël voor in zijn lijden in de loop van de geschiedenis. Deze Knecht wordt echter door Israël verworpen. De reden dat deze Knecht lijdt, is niet dat Hij Israël is, dat door toedoen van de heidenen lijdt. Het is de Knecht die door toedoen van Israël lijdt.

In hoofdstuk 49, vers 7, stond:

Zo zegt de HEERE, de Verlosser van Israël, zijn Heilige, tegen de verachte Ziel, tegen Hem van Wie het volk een afschuw heeft, tegen de Knecht van heersers: Koningen zullen het zien en opstaan, vorsten — zij zullen zich voor U neerbuigen, omwille van de HEERE, Die getrouw is, de Heilige van Israël, Die U verkozen heeft.

JESAJA 49:7

Het volk — welk volk? Er wordt geen specifiek volk genoemd. Er staat niet ‘volken’. Volken zou de heidenen betekenen. Het volk is kennelijk het volk waaronder de Knecht woont, rondgaat en leeft. Het volk Israël voldoet daar beslist aan. Het is het volk Israël dat een afkeer had van de Knecht.

In hoofdstuk 50, vers 6, zegt Hij:

Ik geef Mijn rug aan hen die Mij slaan, Mijn wangen aan hen die Mij de baard uitplukken. Mijn gezicht verberg Ik niet voor smaad en speeksel.

JESAJA 50:6

Hoewel dit vers nooit in het Nieuwe Testament wordt aangehaald, klinkt het bijna alsof dat wel zo zou moeten zijn. Want de beschrijving van de behandeling die Jezus onderging, vooral door toedoen van de soldaten nadat Pilatus Hem had veroordeeld, lijkt daar precies mee overeen te komen.

Natuurlijk zouden zulke dingen gepersonifieerd kunnen worden. Het volk Israël zou voorgesteld kunnen worden als een man die wordt geslagen. Het boek Jesaja begint tenslotte met het beeld van het volk als een man die geslagen is en wonden en etterende zweren heeft die niet verbonden worden. Maar in dit geval lijkt het erop dat het over Jezus gaat. Zijn ervaring komt er in elk geval precies mee overeen.

In Jesaja 53 zien we in de verzen 2 en 3:

Want Hij is als een loot opgeschoten voor Zijn aangezicht, als een wortel uit dorre aarde. Gestalte of glorie had Hij niet; als wij Hem aanzagen, was er geen gedaante dat wij Hem begeerd zouden hebben.

JESAJA 53:2

Midden in dat vers staat:

Want Hij is als een loot opgeschoten voor Zijn aangezicht, als een wortel uit dorre aarde. Gestalte of glorie had Hij niet; als wij Hem aanzagen, was er geen gedaante dat wij Hem begeerd zouden hebben. Hij was veracht, de onwaardigste onder de mensen, een Man van smarten, bekend met ziekte, en als iemand voor wie men het gezicht verbergt; Hij was veracht en wij hebben Hem niet geacht.

JESAJA 53:2-3

Wij — wie zijn ‘wij’? Jesaja richt zich tot zijn eigen volk. Deze profetie wordt in Jeruzalem tot het Joodse volk uitgesproken. Hij zegt:

We verborgen als het ware ons gezicht voor Hem. Hij werd veracht en we hadden geen waardering voor Hem.

Wij waren degenen die tegen Hem waren. Wij waren degenen die Hem verwierpen — niet de heidenen, maar wij Joden.

16

Het verzoenende lijden van de Knecht

Van dit lijden van de Knecht wordt vervolgens gezegd dat het een verzoenend offer is, of een verzoenend lijden dat Hij ondergaat. Hoofdstuk 53, de verzen 4, 5 en 6, brengt dit naar voren. Het spreekt over Zijn lijden, maar niet alleen als een ongelukkige samenloop van omstandigheden die Hem overkwam. Het is een lijden dat daadwerkelijk iets specifiek tot stand bracht ten behoeve van anderen. Wanneer in het Oude Testament een lam geofferd werd, verloor het zijn leven. Het leed, maar dat was ten behoeve van de mensen voor wie door zijn dood, door zijn bloed, verzoening tot stand werd gebracht. Zo is ook Zijn lijden niet zinloos, maar verlossend.

Vers 4 zegt:

Voorwaar, onze ziekten heeft Híj op Zich genomen, onze smarten heeft Hij gedragen. Wíj hielden Hem echter voor een geplaagde, door God geslagen en verdrukt.

JESAJA 53:4

Wij dachten dat God Hem in elkaar sloeg. En in zekere zin was dat ook zo. God sloeg Hem in elkaar omwille van ons.

Maar Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden verbrijzeld. De straf die ons de vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is er voor ons genezing gekomen. Wij dwaalden allen als schapen, wij keerden ons ieder naar zijn eigen weg. Maar de HEERE heeft de ongerechtigheid van ons allen op Hem doen neerkomen.

JESAJA 53:5-6

Wij zijn degenen die verkeerd zijn gegaan.

Dus net als bij de offerdieren in het oude verbond legde de hogepriester zijn handen op de lammeren voordat ze werden geofferd. De handoplegging beeldde de overdracht van zonde uit: van de schuldige aanbieder die het lam bracht, naar het onschuldige lam. Het zondeloze lam ontvangt de schuld die van de zondaar op de onschuldige wordt overgedragen. Dat is het beeld. Dat is de symbolische betekenis van het gebaar waarbij de handen op de kop van het dier werden gelegd en ongetwijfeld de zonden van de aanbieder werden beleden, zodat het lam nu symbolisch de zondaar wordt. En dan wordt het lam gedood.

Dat is het beeld dat op deze Dienaar wordt toegepast. Wij zijn degenen die afdwaalden. Wij waren schuldige schapen. In het beeld van de offers van het oude verbond was de man schuldig en het lam onschuldig. In dit geval zijn de schapen de schuldigen. De Man is de Onschuldige. Wij waren schapen die afdwaalden en zich van onze Herder afkeerden, maar Hij is onschuldig. Maar onze zonden werden op Hem gelegd, zoals op een offerdier.

[Vertalersnoot: De spreker verbindt dit beeld met de formulering “laid on Him” in zijn Engelse Bijbelvertaling. De HSV geeft Jesaja 53:6 weer met “op Hem doen neerkomen”.]

17

Verzoening voor Israël en de volken

In hoofdstuk 52, vers 15, zien we dat het niet alleen voor Israël is, maar dat veel volken er baat bij zullen hebben. In hoofdstuk 52:15 staat:

zó zal Hij vele heidenvolken besprenkelen, koningen zullen vanwege Hem sprakeloos staan. Want zij aan wie het niet verteld was, zullen het zien, en zij die het niet gehoord hebben, zullen het begrijpen.

JESAJA 52:15

Zijn verzoening is dus in feite niet alleen voor Israël, waarop hoofdstuk 53 zich in de eerste plaats richt, maar bij uitbreiding later ook voor andere volken. Zijn lijden brengt dus verzoening.

Vervolgens zien we dat deze Dienaar zowel Israël als de heidenen tot God zal bijeenbrengen. Dat staat in enkele verzen die we al hebben gelezen. Bijvoorbeeld hoofdstuk 49, vers 5 en 6. De Heere zegt in vers 6:

Hij zei: Het is te gering dat U voor Mij een Knecht zou zijn om op te richten de stammen van Jakob en om hen die van Israël gespaard werden, terug te brengen. Ik heb U ook gegeven tot een Licht voor de heidenvolken, om Mijn heil te zijn tot aan het einde der aarde.

JESAJA 49:6

Hij brengt dus niet alleen verzoening voor veel volken en besprenkelt niet alleen veel volken en Israël, Hij trekt hen ook. Hij betaalt de prijs voor hun zonden en vervolgens brengt Hij hen tot God en herstelt Hij hun relatie met God.

Ook staat er in Jesaja 53:8:

Hij is uit de angst en uit het gericht weggenomen, en wie zal Zijn leeftijd uitspreken? Want Hij is afgesneden uit het land van de levenden. Om de overtreding van mijn volk is de plaag op Hem geweest.

JESAJA 53:8

Dat is een uitdrukking voor gedood worden voor de zonden van Israël.

Jesaja spreekt hier over 'mijn volk Israël'.

Hij stierf voor de zonden van mijn volk, niet voor Zijn eigen zonden.

Hoe zou dit nu ooit op Israël als de dienaar kunnen worden toegepast? Hoe zou de dienaar Israël kunnen zijn? Jesaja zegt dat Israël voor mijn volk stierf. Wacht eens even. Israël is mijn volk. Wordt er gezegd dat zij voor hun eigen zonden stierven? Dat kan niet, want de Dienaar wordt beschreven als zondeloos en onschuldig. Er staat dat Hij geen kwaad had gedaan. Dat wordt in vers 9 heel duidelijk gemaakt:

Men heeft Zijn graf bij de goddelozen gesteld, en Hij is bij de rijke in Zijn dood geweest, omdat Hij geen onrecht gedaan heeft en geen bedrog in Zijn mond geweest is.

JESAJA 53:9

Hij was niet de schuldige partij. Hij was de onschuldige partij. Israël was schuldig. Hij kan dus niet Israël zijn.

18

Geestelijke vrijheid onder de Messias

Hij is Iemand Die gezonden is om Israël en de heidenen tot God bijeen te brengen. En als gevolg daarvan zal Hij wereldwijd een koninkrijk vestigen dat wordt gekenmerkt door recht en vrijheid. Daarom verkondigt Hij vrijheid, zoals we in hoofdstuk 61 zagen. Vers 1 zegt:

De Geest van de Heere HEERE is op Mij, omdat de HEERE Mij gezalfd heeft om een blijde boodschap te brengen aan de zachtmoedigen. Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart, om voor de gevangenen vrijlating uit te roepen en voor wie gebonden zaten, opening van de gevangenis;

JESAJA 61:1

Dankzij Zijn dood en opstanding, dankzij het welslagen van Zijn verzoening, en doordat Hij de Joden en de heidenen roept en bereikt, kan de Messias zo onder Zijn gezag een wereldrijk vestigen dat wordt gekenmerkt door vrijheid. Dat zou een soort geestelijke vrijheid zijn, niet in de eerste plaats politieke vrijheid. Al zal er in het ware Koninkrijk van God ongetwijfeld zowel politieke als geestelijke vrijheid zijn. Maar vrijheid uit gevangenschap zou in dit geval waarschijnlijk vrijheid van demonische gebondenheid en van gevangenschap aan de zonde zijn. Dat is de voornaamste vrijheid die we van Jezus mogen verwachten.

De Joden dachten natuurlijk dat het politieke vrijheid zou zijn. Daarom verwachtten ze dat de Messias de Romeinen zou verdrijven. Hoort Hij ons niet te bevrijden? Wij worden door de Romeinen onderdrukt. Hij is hier om ons te bevrijden. De Messias moet ons bevrijden, want Hij moet vrijheid verkondigen aan de gevangenen, en hier zijn wij gevangenen van de Romeinse overheersers.

Maar de engel zei tegen Jozef:

en zij zal een Zoon baren, en u zult Hem de naam Jezus geven, want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden.

MATTHEÛS 1:21

niet van de Romeinen, niet van politieke onderdrukking, maar van geestelijke onderdrukking, van geestelijke gebondenheid. Hij zal hen bevrijden uit de slavernij van de zonde. Die vrijheid bestaat dus in de eerste plaats uit bevrijding van je gebondenheid aan de zonde.

19

Geestelijke vrijheid verandert de wereld

Maar als een aanzienlijk aantal mensen, als een voldoende grote massa mensen, niet langer in zonde leeft, zullen ze natuurlijk ook ophouden elkaar te onderdrukken. En als machthebbers toevallig tot die groep behoren, zullen ze ophouden degenen over wie ze heersen te onderdrukken. Als ware geestelijke vrijheid uiteindelijk doordringt tot elke laag van de samenleving, met inbegrip van de regerende en wetgevende klassen, hoe zou dan iets anders dan vrijheid de politieke situatie kunnen gaan kenmerken?

Zeker, een christen die zelf Jezus volgt, zou nooit iemand anders onderdrukken. Als die christen toevallig een overheidsfunctie bekleedt, zal hij zijn invloed gebruiken om een einde te maken aan onderdrukking, want je naaste onderdrukken is niet je naaste liefhebben als jezelf. Vrijheid begint dus op geestelijk niveau. Maar naarmate steeds meer mensen onder de heerschappij van de Messias komen en Christus volgen, worden steeds meer terreinen van de samenleving door Zijn volgelingen ingenomen. Hun invloedssferen beginnen dan Zijn waarden te weerspiegelen. Daarom beschreef Jezus het Koninkrijk als zuurdesem die in een klomp deeg wordt gedaan, zich verspreidt en er uiteindelijk voor zorgt dat de hele klomp rijst. Het Koninkrijk van Christus werd in Zijn eigen tijd ingevoerd. Wij maken er deel van uit. Naarmate meer mensen tot Christus komen, breidt het Koninkrijk zich uit. Zij die tot Christus komen, vertegenwoordigen Christus vanaf dat moment op elk terrein waarop zij leven en werken. Naarmate dit steeds meer gebeurt, worden alle terreinen van het leven doordrongen van de zuurdesem van het Koninkrijk en rijst de hele klomp van de menselijke samenleving in meetbare mate.

Dat is al gebeurd. We kunnen zeker terugkijken op de afgelopen tweeduizend jaar en zien wat er is gebeurd in de landen waar het christendom werkelijk is omarmd. We kunnen zien hoe de levensomstandigheden van de mensen zijn verbeterd ten opzichte

van hoe ze waren voordat Christus kwam. Er zijn veel onderzoeken gedaan die laten zien hoe het christendom de verschillende samenlevingen waarin het doordrong, heeft veranderd, als zuurdesem in een klomp deeg.

20

De Messias vestigt wereldwijd recht

Zijn Koninkrijk, het Koninkrijk van de Messias, wordt dus een Koninkrijk waarvan de boodschap vrijheid verkondigt aan de gevangenen en vrijlating aan hen die gebonden zijn. Zoals we in hoofdstuk 42 zagen, in het eerste van de zogenoemde Liederen van de Knecht, staat de specifieke verwijzing naar recht in hoofdstuk 42, vers 4. Daar staat dat Hij, de Messias, niet zal bezwijken of ontmoedigd zal raken totdat Hij heeft volbracht wat Hij van plan is te volbrengen. Dit gaat verder dan Zijn lijden en Zijn opstanding. Dit is wat Hij met de wereld van plan is. Dit zal het gevolg zijn van het feit dat Hij het overblijfsel van Israël herstelt, eropuit gaat en een licht voor de heidenen is.

Wat zal er uiteindelijk gebeuren? Hij zal recht vestigen op de aarde en in de kustlanden. Zoals je hebt gezien, komt de uitdrukking ‘kustlanden’ vaak voor in Jesaja. Daarmee worden de gebieden bedoeld die het verst van Israël verwijderd zijn, de allerverste gebieden. De King James Version vertaalde dit woord met ‘the islands’. Maar het punt is dat we niet kijken naar de nabije omgeving van Israël. We denken aan gebieden zo ver weg als je je maar kunt voorstellen, de verre, nog niet bereikte gebieden van de wereld: de kustlanden.

Er staat:

Hij zal niet uitdoven, Hij zal niet geknakt worden, totdat Hij het recht op aarde zal hebben gevestigd. De kustlanden zullen uitzien naar Zijn onderricht.

JESAJA 42:4

Dat is een heel belangrijke uitspraak, want in zekere zin wachten de kustlanden nog steeds op Zijn wet. Toch heeft Zijn wet, dat wil zeggen Zijn heerschappij, dat wil zeggen Zijn Evangelie, zich wijd en zijd verspreid en is die daadwerkelijk tot elk volk doorgedrongen.

[Vertalersnoot: De door de spreker gebruikte Engelse vertaling heeft hier “law”; de HSV geeft dit weer met “onderricht”.] Er zijn nog altijd stammen en bepaalde dorpen en plaatsen in Azië, Afrika en elders die nog niet bereikt zijn, maar de afgelopen tweeduizend jaar heeft Hij recht gevestigd.

Je zou kunnen zeggen: ‘Het lijkt geen erg rechtvaardige wereld.’ Maar je hebt niet gezien hoe de wereld eruitzag voordat Hij kwam. Recht moet min of meer relatief worden opgevat. Er kan slechts zoveel recht zijn als er mensen zijn die belangstelling hebben voor recht. Hoe meer mensen zich oprecht tot Christus wenden, hoe meer mensen er zullen zijn die recht bevorderen. Maar zolang mensen Christus afwijzen en nog enige invloed en macht hebben, zal er verzet zijn tegen een samenleving waarin volkomen recht heerst.

Het punt is dat de westerse beschaving beslist sterker door het christendom is beïnvloed dan de meeste andere beschavingen. Ze is veranderd. Ze is niet volmaakt. Ze is verre van volmaakt. Maar als je in het heidense Europa had geleefd voordat het christendom daar kwam, zou je hebben ontdekt dat de dingen veel erger waren. Mensen offerden hun kinderen. De druïden en anderen die door de christelijke boodschap werden verdrongen, deden dingen die in onze ogen een gruwel zouden zijn. Mensen doen nog steeds dingen die gruwelijk zijn, maar niet zo veel mensen. Het is niet in dezelfde mate geïnstitutionaliseerd als voordat het christendom zijn invloed deed gelden.

21

De geleidelijke groei van het Koninkrijk

Dit geldt overal waar het Evangelie komt. De vooruitgang gaat langzaam. Ze verloopt geleidelijk. Tot nu toe heeft het millennia geduurd. Wie kan zeggen hoeveel millennia het misschien nog zal duren voordat het volkomen is? We weten het niet. Maar Hij zal niet bezwijken of ontmoedigd raken.

Soms raken wij ontmoedigd als het te lang duurt. We denken: ‘Het lijkt erop dat de dingen nu achteruitgaan.’ Toen ik een tiener was, leek het alsof iedereen gered werd. Er was een opwekking gaande. Iedereen die ik kende, wendde zich tot Christus. Het leek erop dat de hele wereld op het punt stond bekeerd te worden. Nu, dertig of veertig jaar later, gaat het de andere kant op. Wat ontmoedigend.

Maar we zien slechts een kort stukje van deze historische tijdlijn: het kleine stukje waartoe wij behoren, het piepkleine deel van de geschiedenis dat we daadwerkelijk meemaken. Het kent zijn hoogte- en dieptepunten. Ik vergelijk het graag met de tijd dat ik aandelen bezat. Mijn grootmoeder had me vóór haar dood enkele aandelen gegeven. Ik heb ze niet meer, maar vroeger volgde ik ze elke dag. Ik keek op de pagina's van de krant waarop de koersen werden bijgehouden. De koers steeg een paar dollar en dan zei ik: 'Mooi, vandaag ben ik er beter aan toe.' Daarna daalde hij een paar dollar en dacht ik: 'Vandaag heb ik echt veel verloren.'

Het stond allemaal alleen op papier. Ik verloor niets, want ik had het niet verkocht. Maar van dag tot dag werd ik erdoor bemoedigd of ontmoedigd. Als ik wat afstand nam en naar de hele maand keek, was het per saldo gestegen. Het was gestegen. Het is net als wanneer je naar de goudprijs kijkt. Als je goud bezit: o, vandaag is het twintig dollar gedaald. O, vandaag dertig dollar gestegen. O, nu weer vijftien dollar gedaald. Het schiet alle kanten op. Maar als je wat afstand neemt en naar een periode van tien jaar kijkt, zie je dat het van driehonderd dollar per ounce naar zestienhonderd dollar per ounce is gestegen. De koers schommelt flink, maar per saldo gaat de algemene richting duidelijk omhoog.

22

Het Koninkrijk in historisch perspectief

Zo verloopt de voortgang van het Koninkrijk eigenlijk ook. Als je naar een heel klein stukje ervan kijkt, het stukje waarin jij leeft, zeg je: „O, het gaat echt heel slecht.” Soms hebben mensen op de radio tegen me gezegd: „Het gaat in de wereld slechter dan ooit tevoren in de geschiedenis, dus we weten dat Jezus terugkomt.” Dan denk ik: je weet niet erg veel van de geschiedenis. Misschien gaat het slechter dan ooit in jouw geschiedenis. Dat wil zeggen: toen je jonger was, was het op deze specifieke plek misschien beter dan nu. Maar je let niet erg goed op wat er gebeurt in Afrika, China, Zuid-Korea, Zuid-Amerika of sommige andere plaatsen waar het Evangelie sneller groeit en zich sneller verspreidt dan ooit tevoren in de geschiedenis.

Je kijkt naar jouw kleine hoekje, naar jouw beperkte blik op dit ene moment in de geschiedenis, en zegt: „O, goud is vandaag vijf dollar minder waard geworden. De hemel stort in.” Neem nu eens wat afstand en zie dat het grotere geheel meer omvat

dan dat. Als je vergelijkt hoe het in het begin was met hoe het nu is, is er over het geheel genomen een ongelooflijke verbetering geweest. Voor zover wij weten, zou het over nog eens honderd jaar, tweehonderd jaar of langer, als de Heere tot dan uitblijft, naar de maatstaven van vandaag totaal onherkenbaar kunnen zijn. Misschien zijn tegen die tijd — wie weet? — hele landen christelijk. Je weet het gewoon niet. Misschien duurt het nog duizend jaar. Wie weet? En we weten niet of de Heere zo lang zal uitblijven.

Het punt is dat de ontwikkeling zich in de loop van de tijd voortzet. Soms raken wij ontmoedigd, maar Hij zal niet ontmoedigd raken.

[Vertalersnoot: De door de spreker gebruikte Engelse vertaling luidt hier “He will not [...] be discouraged”; de HSV heeft “Hij zal niet [...] geknakt worden”.] Hij heeft alle tijd van de wereld, en nog meer. Hij heeft zoveel tijd als Hij nodig heeft. Wij niet. Wij krijgen haast. We zeggen: „Wanneer gaat God de dingen rechtzetten?” Misschien niet tijdens jouw leven. Misschien niet tijdens het leven van je kinderen of je kleinkinderen. Maar Hij gaat het doen.

23

De Knecht raakt niet ontmoedigd

Zie, Mijn Knecht, Die Ik ondersteun, Mijn Uitverkorene, in Wie Mijn ziel een welbehagen heeft; Ik heb Mijn Geest op Hem gelegd. Hij zal tot de heidenvolken het recht doen uitgaan. Hij zal niet schreeuwen, Hij zal Zijn stem niet verheffen, Hij zal Zijn stem op straat niet laten horen. Het geknakte riet zal Hij niet verbreken, de uitdovende vlaspit zal Hij niet uitblussen; naar waarheid zal Hij het recht doen uitgaan. Hij zal niet uitdoven, Hij zal niet geknakt worden, totdat Hij het recht op aarde zal hebben gevestigd. De kustlanden zullen uitzien naar Zijn onderricht. Zo zegt God, de HEERE, Die de hemel heeft geschapen en hem heeft uitgespannen, Die de aarde heeft uitgespreid en wat daarop uitspruit, Die de adem geeft aan het volk dat daarop is, en de geest aan hen die daarop wandelen: Ík, de HEERE, heb U geroepen in gerechtigheid, Ik zal U bij Uw hand grijpen, Ik zal U beschermen en Ik zal U stellen tot een verbond voor het volk, tot een licht voor de heidenvolken, om blinde ogen te openen, om gevangenen uit de kerker te leiden, uit de gevangenis wie in duisternis zitten. Ik ben de HEERE — dat is Mijn Naam; Mijn eer zal Ik aan geen ander geven, evenmin Mijn lof aan de afgods beelden.

JESAJA 42:1-8

Hij heeft geen haast. Wij wel. Daarom raken wij ontmoedigd, maar daar is geen reden voor.

Ik had gehoopt hier het laatste Lied van de Knecht, hoofdstuk 52 vers 13 tot en met hoofdstuk 53 vers 12, door te nemen en te analyseren. We hebben echter in deze lezing al veel van die verzen gelezen en de hoofdinhoud ervan gezien. We zullen Jesaja ook hoofdstuk voor hoofdstuk doornemen, en bij bepaalde hoofdstukken zullen we langer

stilstaan dan bij andere. Bij hoofdstuk 53 zullen we beslist langer stilstaan dan bij de meeste. We zullen dus later de gelegenheid krijgen om dat hoofdstuk te analyseren, wanneer we het boek hoofdstuk voor hoofdstuk doornemen. Ik heb niet het gevoel dat we iets mislopen als we de analyse die ik onderaan de bladzijde heb gegeven nu niet behandelen. We stellen die uit tot het juiste moment.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Jesaja 42:1-7
- Jesaja 49:1-9
- Jesaja 50:4-9
- Jesaja 52:13-15
- Jesaja 53:1
- Jesaja 53:2-3
- Jesaja 53:4-6
- Jesaja 53:7-9
- Jesaja 53:10-12
- Jesaja 61:1-3
- Jesaja 44:1-2
- Jesaja 44:21-23
- Jesaja 41:8-9
- Jesaja 48:20
- Jesaja 43:10
- Jesaja 43:11
- Jesaja 42:18-20
- Jesaja 6:10
- Jesaja 49:3
- Jesaja 49:4
- Jesaja 49:5
- Jesaja 49:6
- Jesaja 50:4-5
- Jesaja 53:7
- Jesaja 49:7

- Jesaja 50:6
- Jesaja 53:2
- Jesaja 53:4
- Jesaja 53:5-6
- Jesaja 52:15
- Jesaja 53:8
- Jesaja 53:9
- Jesaja 61:1
- Mattheüs 1:21
- Jesaja 42:4
- Jesaja 42:1-8

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.